

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vracamo. Nefrančihranil pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. ček. rač. 11.197. Telefon 3112.

V boj za naš kruh!

Sklep naše pokrajinske skupščine v Celju, da naj bo Učiteljski Tovariš v bodočem letu verna slika našega neizprosne boja za izboljšanje našega materialnega položaja, je vse slovensko učiteljstvo kar najiskreneje pozdravilo. Iz tega razpoloženja lahko vsak razvidi, kako nujen je bil ta sklep, kako potrebna je neizprosna borba za izboljšanje našega obupnega gmotnega položaja.

V borbi za naš kruh nas je podprl ob prevratu celoten narod, podprl so nas vse nastale prilike in v najnevarnejšem času je naš stan vsestransko prišel do svoje veljave, ki mu gre in ki se mu je nasilno odrekala, kakor mu jo skušajo odrediti i danes, ko smo doprinesli žrtve in dokaze za našo sposobnost konsolidirati prilike v najtežjih razmerah. S skepsa pa smo čitali že tedaj optimistično poročilo »Tovariša«: »Naš kruh je dobojevan.« Vendar nas je pomirjevalo za trjevanje »poučenih krogov«, da je od sedaj za vedno naša usoda vezana s tovariši iz Srbije, ki uživajo med narodom ugled in veljavo, kar nudi dovolj jamstva, da se bodo ob vsaki priliki naše učiteljske potrebe vsikdar upoštevale.

Pomirile so se vrste onih idealnih borecev iz naših vrst, ki so do polstoletja dramili naš narod in ki so danes po starem upokojeni, pomirile vrste tovarišev, ki so ali v zadledju ali ob jezikovni meji z vsem požitvovanjem in vso idealno ljubeznijo stali v vrstah svojih soplemenjakov, v borbi proti potujčevanju in ki skupno s sedanjimi upokojenci, misli mislili ne nase, ne na svoje, ne na svojo deco. Ko smo po prevratu darovali narodu in državi uprav vse, kar je bilo naše, ko ni bilo ne pred in ne po prevratu stanu kot celote, ki bi bil tako globoko pojmlil svoje dolžnosti napram narodu kakor je ravno slovenski učitelj in kakor jih je leta tudi udeležstil, nikdar nismo mislili, da bodo nas v razmeroma prav kratki dobi naše sredi borbe za najenostavnejše potrebe civiliziranega človeka.

Ali smo računali kdaj, da bodo naši staroupokojeni tovariši mesece in leta čakali na pičlo odmerjeno pokojnino, ki je ironija na njih idealno šolsko in izvenšolsko delo, ali smo zaslužili, da nas tare dan za dnem skrb za naš lastni naraščajo? Ali se moremo ubraniti utisa, da bo nam enkrat enako odmerjeno, kakor danes staroupokojencem? Ali obstoja možnost, da si ustvarimo, pa čeprav še tako skromen lastni dom, ki ga ob varčnosti danes ustvari vsak vajevec, ki smo ga poučevali v obrtnih tečajih — povečini za skrajno nizki honorar? Ali nas ne potopi v dolgove vsaka bolezen, ako smo morali iskati zdravila? Da se nam ni treba skrivati po brlogih, plačujemo v mestu polovico naših prejemkov samo za stan! Na deželi so dostikrat nehigijenske sobe, podstrešna skrivališča, naši domovi v katerih premišljujemo o idealni vzgoji! Zbudili smo duševno lakoto! Ali imamo sredstva, da plačamo horendne cene knjigam na domačem in inozemskem trgu? Pri siljeni smo z instrukcijami, z dovoljenim in nedovoljenim postranskim zaslužkom dopolniti plače kot učitelji mladine, naše bodoče generacije. Pa mi vseeno še nismo na Balkanu, tam je boljše, tam niso padli nazaj za 50 let kakor smo mi, ki se nas je v nadomestilo

za službo mežnarja prisililo k dostikrat dvomljivejšemu postranskemu zaslužku, da preživimo našo deco, da ji pripravimo boljšo bodočnost.

Potrebo čutimo, da pogledamo enkrat v našo bodočnost ter izvemo, kaj nas še čaka, da enkrat za vselej stopimo pred dejstvo, da je vsak up na izboljšanje našega beraškega položaja iluzoren. Zakaj?

Ob priliki naše državne skupščine v Mariboru smo imeli dovolj časa za pomenke s srbskimi tovariši. Povedali smo jim naš uvidoma naveden sklep celjske skupščine ter izjavili, da pričakujemo strnitev naših vrst tudi med učiteljstvom beograjskega poverjeništva. Naravnost presenetila pa nas je izjava nekaterih tovarišev iz Beograda samega, da je borba za gmotni položaj med ondotnim učiteljstvom nepopolarna t. j. učiteljstvo je s svojim gmotnim položajem absolutno zadovoljno.

Zmotili smo se, da nas slovensko učiteljstvo in bratske tovariše iz Beograda tišči čez velj na isti strani. Bilo je tembolj upravičeno naše trdno prepričanje, da je položaj isti že radi tega, ker smo slišali delegati celjske skupščine obupno prošnjo naših slovenskih učiteljev, ki se nahajajo po pisarnah v Beogradu.

Mi si enostavno ne moremo tolmačiti tega dvojnega, različnega položaja bratskih srbskih in naših slovenskih tovarišev v Beogradu, ko imajo vendar oboji iste kulturne potrebe, potrebe narodnega inteligenta, ki ve, da ne dobiva nobenih stalnih ali drugih dohodkov, izven svojih plač — svojih rednih mesečnih prejemkov, kot državni uradnik svojega položaja, kategorije in skupine. Ne moremo pojmiti, kako premaga srbsko učiteljstvo gmotne težkoče pri nabavi tu in ino-

zemskih knjig, kako mu je omogočeno, da ob istih plačah kakor slovensko učiteljstvo premore celo obisk inozemskih tečajev, ki naše ožje rojake za leta pokopljejo v dolgove?

Vsekakor nujno želimo, da nam tovariši iz naše centralne UJU v Beogradu pojasnijo te točke obenem pa potrdijo, da je gmotni položaj tudi ostalega učiteljstva izven Beograda t. j. po ostali, posebno Južni Srbiji enak kakor njihov. To pojasnilo pričakujemo v kakem učiteljskem glasilu bratskih srbskih tovarišev, ker se bi v nasprotnem slučaju ne uverili o popolni istinosti.

Iz teh razlogov lahko pojмимо za kaj se nam ne izplačujejo več let dolžne razlike, za kaj se danes plačujemo poplave, zakaj moramo poleg ostalega uradništva ponovno donasati zneske za zidavo šestnadstropnega poslopja uradniške zadrage, ko smo šele pred par leti donesli do obširnega štirinadstropnega enakega poslopja. Razumemo zakaj rešuje Beograd naše zadeve na banketu na pozabi na upraviteljske doklade, ko upravljamo oddaljene, visoko organizirane šole ob rapidno rastoči draginji in birokratizmu; sedaj pa tudi lahko razumemo, da bo slovensko učiteljstvo poprej izgledovano, predno bo morda Beograd občutil iste težkoče, kakor jih čutimo danes mi.

Faktor, ki pride ter reši slovensko učiteljstvo iz sedanjih težkoč ter mu osigura vsaj življenje, mu odvzame vsaj skrb za naraščajo in za starost, tisti faktor bo rešil ne samo učiteljstvo, rešil bo našo lepo se razvijajočo šolstvo ter pripravil naši mladini, ki pohaja šolo sigurnejšo bodočnost.

Iz navedenih razlogov je aplaydralo vse slovensko učiteljstvo referentu, ki je na letošnji glavni skupščini razložil to, kar nas teži in česar si želimo mi vsi.

K. D.

II. samoizobraževalni tečaj Poverjeništva UJU v Ljubljani.

(20.—25. avg.)

Drugi samoizobraževalni tečaj je za nami. Brez nepotrebnih fraz ugotavljamo, da je ideja samoizobražbe padla na rodovitna tla. Če pomislimo, da je bilo treba orati ledino, če pomislimo na nerazumevanje in na ovire, ki so lomile voljo malodušnih, moramo reči, da je prva setev dobro pognala. Mnogo smo jih sicer pogrešali, ki bi morali biti poleg, ko gre za poživljenje stanu, a kakor je to dejstvo neprijetno, nas vendar ne moti. Od 120 krožkov je bilo zastopanih na tečaju 67. V tej številki sami je optimizem.

Nad vse važno pa je, da je ideja samoizobražbe sprejela za svojo naša stanovska mladina. V teku enega leta, v teku borb, odpora, podtikanja, natolcevanja in beganja se je mladina odločila za stvar, ki je sicer stvar vsega stanu, a posebno njena. To nam je povedal tečaj. Eno leto samoizobraževalnega dela nas je poučilo, da so naši daroviti ljudje — v dobi, ko človek miha in išče — dobili smer studija in udeleževanja. To je notranji, bistveni uspeh akcije, zakaj krožki, njih organizacija, navodila in drugo so le oblika, so le posoda tiste misli, ki nam je vodila.

V letih, ki so odločilna za človeka, se je naša stanovska mladina spet posvetila knjigi. Resno se je zavzela zato, da si razgrne, da si odpre širja obzorja, v času, ko ne najdete višjih stremeljenj. Z mladostnim ognjem se je

razvnela za pravo in lepo, namesto da se izgubi na pota škrobarstva, po katerih — žal — blodijo mnogi naši mladi, ki jih ne vodijo svetlejšje zvezde. Med učiteljstvom narašča zavest višjih vrednot in to je uspeh samoizobraževalne akcije, ki ni samo intelektualistična, ampak tudi etična. Po trdem delu, po utrudljivem boju za idejo prihaja borilec prvo zadostženje.

Seme, ki je vrženo, bo kalilo in rodilo. Energije, ki jih je bilo treba razviti, bodo se gale dalje vedno v večjih krogih. Krožki so danes regeneracija stanu. Samo dvoje morejo pomeniti: ali nov duh, prepoved naših vrst, ali pa naš zlom, dokaz, da učiteljski stan nima več življenjske moči. Če krožki uspejo, če bodo šli kvišku, se bo to kmalu poznalo v vsej javnosti. Če propadejo, bomo pred javnostjo izpričali, da nimamo niti smisla niti ne več moči, da bi vršili še kakšno poslanstvo sredi naroda. Naš stan preživlja krizo in družstva je niso zmogla premagati. Če imamo svojemu ljudstvu še kaj povedati, če mu hočemo pomagati, moramo najprej doseči prepoved stanu. Krožki so Arhimedov vzvod tega prepoveda.

Brez truda, brez vztrajnega dela, brez vere v zmago dobre stvari ne gre. Če so udeleženci drugega tečaja odnesli samo nekoliko te zavesti s seboj, na torišče svojega vsakda-

je najfinejša šolska kreda, ki daleko prekaša vse importirane tovrstne izdelke.

„JUGOKREDA“ si je na mah osvojila trg v cel državi in to v sled prvovrstne kvalitete in nizkih cen. Uporabljajte le „JUGOKREDO“, ki se naroča v vsaki množini pri centralni pisarni

„JUGOKREDE“
Ljubljana, Kongresni trg 3/I.

njega dela, ne morejo izostati uspehi. Če jih samo tiho poživilja ogenj vselega, pogumnega udeleževanja sredi ljudstva, v čigar službi so, bo njih toplota ogrela široke kroge, bo zbudila novega življenja. Danes ni nikakega dvoma več: nov pulz v organizaciji so prinesli krožki in delo, ki se širi iz njih, zato je v interesu nas vseh, da se krožki razvijajo. Za ta razvoj ni škoda sredstev, ki jih žrtvuje k vsemu lepemu stremelje učiteljstvo. Druge poti ne poznamo: ali dosežemo stanovski prepoved, ali so krožki preizkušnja, da učiteljstvo kot stan nima ničesar več govoriti v slovenskem narodu!

Vi vsi pa, ki ste sprejeli idejo samoizobražbe za svojo in je del vas samih, zavest, da imate važno nalogo v organizaciji in v ljudstvu. Bodite prvi, kjer koli je treba nesebičnega, požrtvovalnega dela! To naj bo vaše prvenstvo! Nikdar in nikjer se ne umikajte v borbi za skupne koristi! Zavzemite postojanke dela in smatrajte za najvišjo čast, da jih držite v boju do zmage!

POTEK TEČAJA.

Večina udeležencev je prispela v ponedeljek 20. avg. in sicer že zjutraj. Padlo je takoj v oči, da se mladina posebno zanima za tečaj. Tudi število tovarišev in tovarišev je približno sorazmerno številu obojih v organizaciji (83 : 51 povprečnega dnevnega obiska).

Kmalu po 10. uri je strok tajnik tov. Kobal v imenu poverjeništva z lepim nagovorom otvoril tečaj, na kar so se podala vsa navodila glede predavanj, stanovanja in prehrane.

Po želji udeležencev je že predpoldne sledil kratek referat, ki naj bi uvedel diskusijo o kočljivem vprašanju, kako naj se vrši samoizobraževalno delo v tekočem letu. Ta referat je izval spopad, ki se je popoldne bil v znamenju družboslovja in pedagogike. Spopadu ni nedostajalo dramatičnosti, vendar je ostal boj ta dan neodločen.

med njimi mladi Gorinšek s tekočimi verzji. (Gl. pesem »Jezerce«).

Malone drugo polovico knjižice zavzema poučno-zabavni del Kresnice. Domovino in svetovnoznanstveni del, predvsem zemljepisno-gospodarskega značaja, je v podatkih precej izrpen in podprt s risbami in skicami. Vendar pa bi se zamoglo to in ono podati tako, da bi učenec iz danih podatkov sam poiskal na primer gostoto prebivalstva na četvrtini km, odstotno višino in podobno. Števila matematičnega in fizikalnega zemljepisa bi se lahko podala nazorneje na podlagi sorazmerne primerjave kočin v obliki grafične predstavitev, ker samo suho število še ne predoči pravega stanja. Dasi ravno služijo ti podatki učencem najvišje učne stopnje na eni strani za nekaj repertitorij, vendar morajo imeti metodično-didaktičen profil in praktičen značaj. Urednik poljudnoznanstvenega dela bi moral biti dober in več učiteljski-praktik. Posrečena pa se mi zdi zbirka problemov pod naslovom »Zakaj« na str. 99, ki so pravzaprav neke vrste — napovedni smotri pred učno razpravo. Iz neznanih razlogov pa je izostalo priporočilo naših mladinskih knjig, oziroma nasvet za ureditev lastne domače mladinske knjižice ali vsaj primeren opis vezanja broširanih knjig s preprostimi sredstvi. (Neobvezno ročno delo).

Želeti je, da se prihodnje leto izpopolni kakor literarni tako tudi znanstveni del Kresnic in da se pritegne k sotrudištvu čim več šolskih praktikov naše ožje domovine, da bi se zamoglo govoriti o — izboru prispevkov za oba dela.

Kot druga knjiga je izšla zbirka »Zgodb z južnega morja« v Seliskarjevem prevodu

LISTEK.

ALBERT ZERJAV:

Edicije Mladinske Matice.

(»Kresnice«, letnik I., uredil V. Mazi; J. London »Zgodbe z južnega morja« in A. Skulj »Sadjarčke«. Naslovne ilustracije: M. Gaspari.)

Da je v področju kulturnega življenja mladinska književnost težka in problematična zadeva, prizna vsakdo, ki ima količjak podrobnega znanstvenega vpogleda v nežne plasti duševnega življenja naše mladine. Še danes, ko mladina ni neposredno vprašanje samo učiteljskega kadra vseh kategorij, marveč tudi mnogih drugih stanov in organizacij, nismo zamogli, bodisi vsled kompleksa mladinoslovnih problemov, ki se v nepregledni vrsti vsiljujejo kar eden za drugim, bodisi ne docela sistematičnega študija, poskusov, opazovanj..., ki so recimo: gmotna zadeva, otipati jedra mladinskega vprašanja v oni širini in globini, ki ga zasluži interes narodnega obstoja kot — kulturni problem.

Ker je torej kvalitativna stran mladinske literature v ozki zvezi s poznavanjem psihološke strani otrokovega značaja in njegove psihofizične rasti, zato je tudi mladinsko slovstvo malone vogalni kamen mladinske vzgoje vsem, ki prihajajo z njo v posreden ali neposreden kontakt. Neredkokrat se dogodi, da vpliva dobra knjiga v par urah silnejše in trajnejše na otroka kot celoten intenziven trud učiteljske prakse. Se resneje pa je dejstvo, da je slaba knjiga v rokah mladine dostikrat procentualno višji destruktivni element kot predmetna okolica, za otroke

brezskrbni starši itd. Vzročnost neposrednega vpliva kateregakoli si bodi čitva na mlado in razvijajočo se dušo tiči pač najbrže v tem, ker mladina še nima v teh letih ustaljenega značaja, ki odvrta vsako njemu naselno nasprotje, in kritičnega duha, ki vsak pojav pretehta in oceni. Niti pri vseh odraslih ljudeh z nakopičeno znanostjo ne najdemo teh dveh življenjskih lastnosti, kaj šele pri otroku, ki je v vsestranskem razvoju, do jemanju, rasti...

Dognano je tudi, da vsaka relativno dobra knjiga nima privlačne moči za vsakega čitatelja. Sentimentalne, lirčne in mistične otroške nature (zlasti deklice) ljubijo bolj njihovemu značaju podobno čtivo, dočim si zopet psihofizično krepkejši in zrelejši mladostniki (dečki) žele literature, ki jim kaže zanimivost širšega sveta (potopisi), značaj in usodo junakov (biografije), življenje odraslih ljudi v raznih situacijah, konflikte in kompromise sveta, zmago in slavo poedince, skupine itd., itd. Vsekakor pa je otrokom najljubša duševna hrana pravljica in pripovedna snov narodnega stila, kar je pač v neposredni zvezi na eni strani z duševnim značajem našega slovanskega — rasnega tipa. Že samo z ozirom na bujno in ustvarjajočo otroško fantazijo, ki je silnejša in močnejša slikarica od največjega slikarja-umetnika, si mladinske književnosti brez pravljicopripovedne in legendarne snovi vobče niti za misliti ne moremo. In ravno duševno življenje slovenskih narodov (Čehov, Rusov, Jugoslovenov...) naredov mnogo tozadevne snovi, ki krije v sebi poleg svoje slikovite plastike nasproti moralnemu nauku še zdrav in — neprisliljen etičen izraz...

Pred sklepom šolskega leta, v desetem letu narodnega osvobođenja, je Mladinska Matica kot počitniški dar podarila slovenski mladini po troje knjig: Kresnice, Zgodbe z južnega morja in Sadjarčke. Dve knjigi sta bogato ilustrirani, vse tri broširane, oziroma vezane proti doplačilu.

Kresnice, ki nameravajo iziti vsako leto, je uredil Vilko Mazi in vsebujejo po vzgledu raznih koledarčkov literarni (pesmi, črtice, povesti) in poučno-zabavni drobci. Presenetljivo pa je, da v Kresnicah ni najti n. pr.: Ks. Meška s svojo otroško-mehko sanjavo, jo in liriko, zdravega humorista Milčinskega, mladini priljubljenega Zupančiča i. dr., ki bi lahko imelo lepo mesto v slovstveni zgodovini že samo po svojih mladinskih spisih in delih, kajti potem bi Kresnice zadobile mnogo na svoji literarni vrednosti. Mazijeva ilustrirana črtica »Mati, vstani!« je ljubeč sestavek, pisan s toplim občutjem in težkim spominom. Motiv Rehárjeve pripovedke »Sinček Martinček« ni ravno samonikel, marveč mu je najti sorodstvo, vendar se gladko čita. Za nekaj strani je daljša Slapsakova narodna pravljica »Zena ga je ugnala«, ki jo bo mladina rada čitala, da jo bo znala na izust. V moderno tehnično življenje posega članek »Človek — ptica« kjer je opisano letalo in načrtano v narisu in florisu. S podrobnejšim opisom zgodovinskega razvoja letal in zrakoplovov bi se bil sestavek lahko izpopolnil v celoto. Zgodovinsko-narodnosten značaj ima sestavek »Ko je bilo narodu najhuje...«, ki podaja ljudsko samopomoč zoper Turke, za staro pravdo, za ohranitev jezika, krvi itd. Med prozo je vpletenih tudi deset različnih pesmic štirih avtorjev,

V torek je referiral tov. Erjavec o polit. in gospodarskem razvoju Slovencev v zadnjih petdesetih letih. Poročilo je bilo sestavljeno minuciozno in z veliko marljivostjo. Preobširne podrobnosti pa so mestoma utrujale, tendenčnost je nekatere vznemljevala. H kritiki naših stanovskih razmer v preteklih dobah je tov. Ločniškar upravičeno omenil, da je potrebna in da je v marsikateri kulturnohistorični studiji vse ostrejša kot v referatu tov. Erjavca. Dan se je zaključil s kratkim posnetkom naše zgodovine in sicer na temeljih vzročnosti dogodkov.

V sredo je stvarni referat tov. Kosove »Gospodarski razvoj in žena« izževal obširno debato, pri kateri se je razčistilo tudi vprašanje družboslovja nasproti vzgojeslovju. Tov. Vranc je izjavil, naj se ni eno ni drugo ne podreja pri samoizobraževalnem delu. Pri tej priliki se je ponovno povdarjalo, naj učiteljstvo strogo loči pojem šolskega pouka od vzgoje, ki je važnejša in obsežnejša od pouka kot takega. Ta dan je bil posebno pomemben, ker so se po enoletni pravdi odstranila vsa nasprotja, ki so ovirala složno in uspešno delo vseh svežih, progresivnih sil v našem stanu.

Popoldne je poročal tov. Dolgan o sociologiji vzgojstva. V velikem referatu, ki je bil višek tečaja, je podal toliko misli, da je razprava v četrtek izževala le majhen del poročila. Po sporazumu, ki se je dosegel že v sredo zjutraj in po Dolganovem referatu je bilo jasno, da bo tečaj uspel najlepše. Stvarni nivo diskusij je bil visoko nad onim lanskega I. tečaja, vsi udeleženci so čutili to.

Za izlet, ki se je imel vršiti v četrtek popoldne, se večina udeležencev tečaja ni mogla odločiti, zato je sledilo poročilo tov. Vodečeve o deklisih krožkih. Razpravljalo se je o načinu dela, čitala so se poročila onih krožkov, ki so se razvili tekom minulega leta. Zopet se je — kakor že prejšnji dan — povdarjal pomen učiteljice v organizaciji in v javnosti. Ostri napadi tovarišev radi kričev, ki jih morajo čisto prenašati sprico pristranosti zakonodaje napram ženski in tudi od strani »tovarišev«, so nasle v tečaju odmev odobravanja. Izход je le eden — da se tovarišice odločno uveljavijo v stanovski organizaciji za svoje in sploh za interese stanu.

Tovarišice so tudi same razpravljale o možnosti razširjenja deklisih krožkov. Ugotovile so, da delo vendarle žanje priznanje, četudi so kje politične razmere razvrzane. Krožki morejo prispevati k ublaženju strankarskih strasti, ne smejo pa izgubiti svojih vzgojnih ciljev. Praktični cilji (šivanje, kuhanje itd.) nikakor ne smejo nadomestiti vzgojnega dela.

V petek so prišli na vrsto trije krajši referati in sicer o mladeniških krožkih (Dolgan), o kmetijskem šolstvu (Mencin) in o izvenšolskem delu učiteljstva (Hreščak). Debata se je razvila o vseh treh poročilih skupaj. Pri tem se je povdarjalo, naj učiteljstvo ne teorizira preveč, ampak naj razvije gospodarsko akcijo. Potrebno je posebno k zadružništvu gospodarsko dvigati našega malega kmeta. Iz mladeniških krožkov in kmetijskih šol morajo iziti gospodarske ustanove, ki širijo kolektivistični smisel in ki edine morejo uspešno pomagati v krizi, v kakršni se nahaja danes kmečki življ. Osrednji izobraževalni odbor naj dela posebno na tem področju in naj daje potrebna navodila, kjer se učiteljstvo loti dejanja.

Ta dan je spet pokazal, da je v našem stanu, posebno med mladino, mnogo zanimanja za vse probleme, ki jih kaže samoizobraževalno delo. Nastopi, kakršen je bil oni tovariša Ljubiča, dokazujejo, da je učiteljstvo na pravi poti s svojimi prizadevanji.

Zadnji dan, sobota, je bil določen za praktični šolski nastop tov. Pibrovca z razredom jeseniške osnovne šole. Zborovalna dvorana se je spremenila v mal amfiteater, ki je imel v sredi učence in njih učitelja. Zanimanje ljubljanskega učiteljstva za učni poizkus se je pokazalo v številu prisotnih, ki

je narastlo za kakih petdeset v nasprotju s prejšnjimi dnevi.

Po nastopu se je razvila diskusija, ki je pokazala, da so mnenja učiteljstva ločena. Nekateri propagatorji delovne šole so povdarjali, da je nastop predvsem metodična novost, da pa ne prinaša bistvenega, kar hoče reforma šolstva. Metodični postopek ne upošteva odnošajev v družbi in gre mimo socialnega momenta. V tem smislu se je popoldne podala neka izjava, s katero je bila zaključena debata.

Končno se je razpravljalo še o delu po društvenih krožkih in o programu. Udeleženci so podali svoje nasvete. Najvažnejši je gotovo tov. Gačnika, ki je želel, naj se študira v tekočem letu posebno gospodarsko vprašanje v Sloveniji. Prečital se je tudi članek tov. Flereta, ki pletirja za vzgojeslovje.

Ugotovilo se je, da je za samoizobraževalno delo v tekočem letu odločilnega pomena, ker se je na tečaju dosegel popoln sporazum. Določile so se podrobnosti tega dela, (glej sklepe!), povdarjalo se je, naj bodo bo-

Pav. Fleret:

Pripombe glede samoizobraževalne akcije.¹

I.

Pod moj članek v 49. številu »Učit. Tov.« preteklega letnika pod naslovom »Učiteljska samoizobrazba«, je pristavilo uredništvo »Učit. Tov.«, da gre pri izvajanju učiteljske samoizobraževalne akcije »za smer in temelj, na katerem naj jo izvajamo: družboslovje ali pedagogika, o čemer« — pravi uredništvo izrecno — »da si nekateri niso na jasnem. Na kraju pa uredništvo še pripominja, da se je na prvem izobraževalnem tečaju ugotovilo, naj se goji oboje, pedagogika vzporedno z družboslovjem«.

Te besede uredništva »Učit. Tov.« mi povedo kakor malokateri, ki so se v poslednjem času o tem poglavju pisale v naših listih, v čem je bistvo akcije, pa tudi v čem je bistvo nesporednosti. Zato jih tudi predvsem navajam in se nanje naslanjam.

Uredništvo »Učit. Tov.« pravi docela pravilno, da gre za smer učiteljske samoizobraževalne akcije. Pri tej smeri se hočem najprej malo pomuditi.

Kdor išče smer, mora vedeti za smoter, h kateremu naj ga ta smer vodi; vedeti mora za pot, ki naj jo hodi proti temu smotru. Tako tudi pri učiteljskem samoizobraževanju. O njegovi potrebi nam ni treba izgubljati besed; vprašanje je le: kot kdo in kot kaj naj se učitelj nadalje sam izobražuje? Učitelj je učitelj in njegov poklic je vzgajati narodovo dečo, oziroma ako hočemo biti v pojmu širši, kar je prav, recimo, da je njegov poklic stati v službi obče narodne vzgoje.

Učiteljev poklic je: vzgajati. Ta pojem je tako širok, da moremo pod njim subsumirati vse ostalo učiteljevo delovanje na torišču šolskem, narodnega prosvečevanja, v gotovem smislu narodovega vodenja — kar vse se pravi: vzgajati najširše narodove plasti.

Kakor pa ta široki pojem odloča smer delovanju v učiteljevem poklicu, tako omogoča tudi spoznati smer, v kateri naj se giblje poglobljena pripravljenost za izvrševanje tega poklica. Iz vprašanja, v kakšno svrhu naj se vrši ta poglobljena pripravljenost, na katero vprašanje moremo dobiti le odgovor, da se vrši radi lažjega in uspešnejšega vršenja svojega poklica — iz takega vprašanja in odgovora nanj moremo zaključiti le naslednje: Pripravljenost za vršenje učiteljskega poklica mora biti poglobljena v stanovskem pogledu, t. j. v pripravljenosti učitelja za učitelja.

Ako premostimo stvar s tega, za učitelja kot nepristranskega in depolitiziranega narodnega vzgojevalca edino merodajna in

¹ Napisano za pokraj. skupščino v Celju, tedaj pred člankom tov. Drag. Mihajloviča ali člankom tov. A. Osterca. — P. F.

jeveniki samoizobraževalne ideje tudi v prvih vrstah, kjerkoli je potreba požrtvovalnega dela v družtvih.

Po sprejetju zaupnice Osrednjemu izobraževalnemu odseku, ki jo je predlagal tov. Beg, je tov. Hreščak zaključil lepo uspeš II. samoizobraževalni tečaj.

Kot kronisti naj še dostavimo, da so v doli razprave v poedinah dneh izmenoma tov. Vodečeva in tt. Polak, Dolgan, Hreščak in Tavčar.

Zvečer se je večina udeležencev tečaja sestala v restavraciji »Pri levus«. Na poslovilni večer je prihitel iz Sv. Martina pri Gradcu tudi naš poverjenik tov. Skulj.

Tovariški sestanek je bil prisrčen in vesel, k čemer so pripomogli pevci in posebno še tt. Križman, Gačnik, Repičeva in Grad s svojimi šaljivimi improvizacijami. Škoda, da smo le redkokdaj deležni takih prijateljskih večerov!

(Dalje prihodnjič.)

pravidnega stališča, se nam pri njegovi samoizobrazbi ne bo težko odločiti. Vemo namreč, da mu more dati poglobljeno poklicno pripravljenost le poglobljanje v stroko, ki je za delovanje pri vzgajanju potrebna — a ta stroka je edino in le vzgojeslovje, pedagogika.

To pa ona široka pedagogika z vsemi svojimi pomožnimi vedami: s psihologijo prav tako kakor z antropologijo, z didaktiko in metodiko prav tako, kakor s proučevanjem stvarstva na vseh toriščih, s proučevanjem ekonomskih, kakor družabnih prilik, z upoštevanjem etike in etične kulture kakor s folkloro, v kateri se prepogosto baš zrcali etično mišljenje in naziranje. V tem širokem pojmovanju pedagogike in njenega bistva vidimo, da je proučevanje družabnih prilik, kar tvori edino bistvo družboslovja — sociologije, le ena komponenta skupnega idejnega obsega, da je tedaj družboslovje v obsem vzgojeslovju le podrejena važnost. Zato je v svoji osnovi povsem pogrešno, ako si postavljamo vprašanje: vzgojeslovje ali družboslovje? Tu ni nikakršnega »ali«, ker ga z ozirom na razmerje družboslovja do vzgojeslovja — in tudi obratno — biti ne more. Z ozirom na obsejni kompleks pojma »vzgojeslovje« se more postaviti edino možno vprašanje tako: Katera od komponent, ki tvorijo obseg pojma »vzgojeslovje« nam more biti pod današnjimi razmerami najvažnejša, da se je v tem kompleksu predvsem lotimo za sistematično proučevanje? Edino to je vprašanje, nikakor pa ne, da li vzgojeslovje ali družboslovje.

Iz tega istega razloga tudi ni mogoče gojiti »pedagogike — vzporedno z družboslovjem«, marveč je za učitelja mogoče le: gojiti družboslovje v kompleksu vzgojeslovja pedagogike. Povdarjam, da za učitelja; kajti nikakor nečem oporekati, da bi se družboslovje kot tako ne dalo gojiti samo za sebe; veda je to, koje gojenje je opravilo sociologov, v političnem smislu tudi opravilo socialno-političnih znanstvenikov, v praktičnem pogledu tudi socialno-političnih agitatorjev. Ni pa taka posebna gojitev sociologije kot vede posel učitelja-vzgojevalca, ki ima v narodovi, v človeški družbi svojo lastno nalogo; kakor bomo še videli, je njegovo le, da se koristi s praktičnimi izsledki sociologije.

Kar sem hotel doslej, je le to: Da je po mojem naziranju I. za stanovsko poklicno delo učitelja-vzgojevalca predvsem potrebna poglobitev v stroki, ki tvori znanstveni temelj njegovega poklicnega dela, t. j. v pedagogiki; 2. da sociologija z ozirom na pedagogiko tej ni enakovredna, marveč ji je podrejena kot ena njenih idejnih komponent in da se zato ne more postavljati vprašanje: pedagogika ali sociologija, in da

tak duševni profil, da bo imela domovina garancijo v svoj sedanjí naraščaj. Kar je ustvarila Mohorjeva družba za preprosto delovno ljudstvo, to naj skuša doseči Mladinska Matica za našo šoloobvezno mladino. Poleg knjig Mladinske Maticе pa naj še nadalje prihaja vsaj poedinem do rok »Mladika«, »Domači prijatelj«, »Sadjar in vrtnar« i. dr. slovenske poljudne revije, časopisi, ki naj dopolnjujejo samoizobrazbo naših mladih učeželjnih ljudi...

Mednarodna razstava šolskih knjig v Leipzigu.

111letnica Graserjeve metode in naš »novi« abecednik.

(Ob priliki izdaje »Prve čitanke«, sestavljen Gabriel Majcen, risala Humeč in Poljanec, založila Cirilova tiskarna v Mariboru 1928.)

Že leta in leta čitamo, govorimo in pišemo o šolski reformi, širša javnost že tudi sama stavlja odločujočim faktorjem neizprosno zahtevo po reformi šole češ »naše šolstvo je danes na tleh...« (glej »Jutro« 22. VI. t. 1.), kljub temu se naše šolstvo ne more premakniti z mrtve točke. Nasprotno: mrtveca še globlje butajo v zemljo...

Drugi kulturni narodi so že davno do umeli zahteve nove dobe, zato preizkušajo in proučujejo novodobna vzgojna načela in večina je že stopila na plan z aktivno ali delovno šolo. Le pogledimo Francijo, Anglijo, Nemčijo, Rusijo, Avstrijo, Ameriko, Švico in nordijske države, kako skrbje za temeljito in življenskim silam odgovarjajočo

se pri strokovni učiteljski izobrazbi ne more družboslovje gojiti vzporedno s pedagogiko, nego le v njenem okvirju.

(Dalje prihodnjič.)

Splošne vesti.

— Zveza državnih nameščencev za Slovenijo je otvorila v Ljubljani, Francišanska ulica 6/I svojo lastno pisarno. Poslovala bo dnevno razen sobote, nedelje in praznikov od 5. do 7. ure popoldne. Za informacije, nasvete itd. organiziranim državnim nameščencem pa je tajništvo na razpolago ob ponedeljkih, sredah in petkih od 5. do 6. ure.

— V mariborski oblasti se je ukazalo ob smrti Stjepana Radića, bivšega prosv. ministra izobesiti črno zastavo raz šolsko poslopje in znak žalovanja, ni se pa pomislilo, je li to izvršljivo, imajo li vse šole tudi faktično črne zastave. Kdaj se je taka nabava ukazala? Kdaj se je prepričalo, imajo li vse šole črne zastave ali ne? Imajo li vse šole vsaj državno zastavo? (Ta dopis objavljamo, kakor smo ga prejeli. Op. ur.)

— Pospeševanje strokovne naobrazbe kmetijskega ljudstva. Spomladi 1926. se je ustanovilo v Mariboru »Vinarsko društvo za Slovenijo«, ki izdaja strokovni mesečnik »Naše gorice« v tačas povečanem obsegu po 32 strani. Urednik listu je ravnatelj oblastne vinarske in sadjarske šole, priznani strokovnjak g. Andrej Zmavc. Ta mesečnik je obenem vestnik imenovane šole in ne obravnava zgolj vinarskih in kletarskih vprašanj, marveč priobčuje prvovrstne razprave o vseh panogah kmetijstva, takisto o kmetijsko-nadaljevalnem šolstvu, o zdravstvenih in vzgojnih vprašanjih itd. Letos izhaja II. letnik »Naših gorice« in stane 30 Din, v zalogi pa je tudi še I. letnik 1927 po 20 Din. Oba letnika sta enako priporočljiva. Umestno bi bilo, da pristopi kot član »Vinarskemu društvu« vsaka podzelska šola ter nabavi lanski in letošnji letnik »Naših gorice« za učiteljsko knjižnico. Izvedba tega predloga je odvisna od dobre volje šolskih odborov. Nadalje je v svrhu pomnožitve članstva »Vinarskega društva« in razširjanja izvršnega mesečnika »Naše gorice« potrebna započeti neko širokopotezno akcijo. Člani »Vinarskega društva« naj bi postali vsi učitelji, ki jim bo omenjeni mesečnik prav dobro služil pri obveznem pouku iz kmetijstva ter v kmet. nadaljevalnih tečajih, kjer taki obstojajo. Najhvalejšežjo nalogo pa bodo opravili tovariši, ako mesečnik »Naše gorice« nazorno (da posamezne lične zvezke pokažejo) priporočajo kmetovalcem v svojih šolskih okoliših ter jih animirajo, da pristopijo k »Vinarskemu društvu« kot člani; članarina je 30 Din. Moje mnenje je namreč, da nikakor ne zadostuje, ako izborne »Naše gorice« čita in proučuje samo inteligenca in polinteligence, marveč bi moral ta mesečnik prodrati v vse plasti našega kmetijskega ljudstva. Pripominjam še, da so sotrudniki »Naših gorice« tudi naši v kmetijski stroki »podkovani« tovariši. Kakor rečeno: Od zanimanja za stvar in od dobre volje tovarišev je odvisen uspeh te akcije. Neoporekljivo smo poleg drugega dolžni pospeševati strokovno naobrazbo kmetijskega ljudstva; zato pa brez oklevanja na hvalevredno delo! Zadeva naj bi se jemala v pretres tudi na zborovanjih sreskih učiteljskih društev! — Cvetko.

— Odsotnost učnih oseb v velikih počitnicah. Veliki župan ljubljanske oblasti je izdal odlok, na podlagi katerega mora učiteljstvo javiti svojo nad 8 dni trajajočo odsotnost od službenega kraja šolskemu upravitelju; upravitelj pa naznani svoj naslov v slučaju odsotnosti sreskemu poglavarju. Vse to velja tudi za učitelje, ki so na bolezenskih in drugih dopustih, da bo njih bivališče vedno znano predstojnikom.

— V pripravljani tečaj za učitelje in učiteljice kmetijsko-gospodarskih nadaljevalnih šol so sprejete nastopne učne osebe: a) Učitelji: Rustja Josip iz Artič, Kavčič Rudolf iz

po angleškem originalu. Potrebno je bilo, da se je prvotno nameravana naslovna stran knjige izpremenila z novo. Zdi se mi pa, da poslovenjeni J. London ni razveselil naše mladine in je vsled tega ostal Seliškarjev prevod brezuspešen ali vsaj malouspešen. Le zgolj slučaj je bil, da je letos ponesrečena Nobilova ekspedicija obrnila zanimanje otrok za severni tečaj, za življenje pod rdečim šotorom, za borbo človeka za ledeno smrtjo... v višji meri kot Londonov opis zgodbi južnega morja. V opisu je polno težko razumljivih tujih imen, ki jim je vkljub opazkam na zadnji strani komaj kos odrasel človek. Stil pripovedovanja, nepremikajoče se dejanje s svojim značajem itd... odvrča mladino od veselja do čitanja, da bo knjigo odložila. Če bi mesto te knjige izšlo prvotno nameravane slovanske pravljice, bi mladini bila druga matična knjiga — najljubši književni dar. Tako pa... je imel Seliškar veliko dela za — skromen uspeh.

Najbolj uspeša knjiga pa so Skuljevi »Sadjarčki«. In če bi bila Mladinska Matica izdala samo to knjižico, bi bila vredna — enega kovača. Odkrito priznam, da se nisem doslej bavil praktično s sadjarstvom, da pa me je knjiga — navdušila za vzgojo sadnega drevja. Dobro vemo, kako suhoparno razvijajo tozadevno praktično snov učne knjige in sistematični vrsti v rubrikah a, b, c... itd... tako kako jo podaja Skulj? Kakor smo se nekoč v šoli naslajali nad Stritarjevim sestavkom »Vrt gospoda Mirodolskega« tako bo mladina segla po Skuljevih »Sadjarčkih«. Poljudna in metodično zaokrožena snov je razporejena po letnih časih (življensko) in sega iz jeseni, ko zore jabolka in razpeljane hruške za hišo, siačko grozdje

izobrazbo najširših plasti ljudstva! Dan na dan se vrše tamkaj pedagoški kongresi, tečaji in razstave, ki so prekinile s tradicijo srednjeveške šole mučilnice, usmerjene le na golo »znanje« potom večnega »drila«.

Tako je tudi letošnja svetovna razstava šolske knjige v Leipzigu pokazala, kje je napredek, kje pa konservativnost. Omenjene države so pokazale, da smatrajo šolsko knjigo za najvažnejšo knjižgo: abecedniki in računice so sestavljene na podlagi pedagoških in psiholoških zakonov otroškega razvoja, ozirajo se na socialne razmere šolske mladine, zato odgovarjajo vsem novodobnim zahtevam glede vsebine in opreme, ki je naravnost luksuriозна. »Wienerkinder I. Buch, Hansa Fibel, Guck in die Welt« so abecedniki svetovnega slovesa, prav tako vzorne so dunajske računice, ki bi jih moral poznati vsak naš elementarni učitelj, saj je Dunaj danes znan kot »gravitacijski center novodobne šole v Evropi«.

Tudi naša država je bila na razstavi zastopana s 3 šolskimi knjižnicami, ki so naše šolstvo pred mednarodnim forumom škandalozno reprezentirale! Ni čudno, če so nas vrgli v kot med »balkanske države«, kjer so Bulgari, Grki in Turki mnogo bolj odrezali, ker so razstavili vsaj pristno narodno blago, odgovarjajoče orientalskemu mentalitetu.

Rdečica me je pa oblila preko ušes ob pogledu na našo revno »robo«: Widrowo »Prvo berilo« v stari, nekolorirani izdaji (broširana), Černivčeva II. računica (broširana) in Bukvar iz Beograda, v najslabši opremi na časopisnem papirju... Tužna nam majka!

»Pedagoška centrala za mariborsko oblast« si je naredila nalogo, da se tudi v naši šolski književnosti obrnejo razmere na bolje.